

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 13 oktober 2004

Ö 4648-01

KLAGANDE

MÖ

Ombud: JK

MOTPART

Advokaten AW

SAKEN

Avvisande av överklagande m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 10, beslut den 21 november 2001 i mål Ö 3154-01

Hovrättens beslut   Se[bilaga]

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen, som lämnar MÖs ansökan om rättshjälp utan bifall, undanröjer punkten 4 i hovrättens beslut och visar målet åter till hovrätten för ny behandling.

	Postadress	Telefon	Expeditionstid
	Box 2066	08-617 64 00	8,45-12.00
HÖGSTA DOMSTOLEN	103 12 STOCKHOLM		13.15-15.00

Frågan om rättegångskostnader i Högsta domstolen skall prövas av hovrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

MÖ har yrkat att hovrättens mål skall vilandeförklaras, att hennes begäran om editionsföreläggande och hennes ansökan om rättshjälp skall bifallas samt att hovrättens avvisningsbeslut skall undanröjas.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd avseende hovrättens avvisningsbeslut men inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd i övrigt.

AW får anses ha bestritt ändring av avvisningsbeslutet.

MÖ har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen. Hon har även ansökt om rättshjälp.

SKÄL

Björnloka Fastighets Aktiebolag försattes i konkurs den 19 april 1993. MÖ ägde samtliga aktier i bolaget samt var ensam styrelseledamot och firmatecknare. I november 2000 inkom konkursförvaltaren AW med utdelningsförslag och arvodesräkning till tingsrätten. MÖ gav in en skrivelse till tingsrätten där hon framförde invändningar mot det yrkade arvodet och utdelningsförslaget. I beslut den 2 april 2001 fastställde tingsrätten utdelning i konkursen i enlighet med förvaltarens utdelningsförslag, vilket gav utdelning på vissa prioriterade fordringar. I samma beslut bestämde tingsrätten förvaltarens arvode till 475.000 kr i enlighet med hans yrkande.

MÖ överklagade beslutet och yrkade i själva saken, såsom hovrätten uppfattade det, att hovrätten skulle bestämma konkursförvaltaren AWs arvode till ett lägre belopp och som en följd därav ändra utdelningsförslaget i Björnloka Fastighets Aktiebolags konkurs.

På förfrågan av hovrätten meddelade MÖ att hon överklagade beslutet personligen och inte som ställföreträdare för bolaget.

Hovrätten avvisade MÖs överklagande. Som skäl för sitt avvisningsbeslut anförde hovrätten att MÖ, såvitt framkommit, inte hade någon fordran som hon kunde göra gällande i konkursen och att omständigheterna i målet i övrigt inte var sådana att utdelningsförslaget berörde hennes rätt, varför hon saknade talerätt i fråga om bestämmande av arvode till konkursförvaltaren och fastställande av utdelningsförslaget.

MÖ har i Högsta domstolen anfört bl.a. följande: Hon är konkursborgenär eftersom hennes privata fastigheter och hennes personliga borgen har tagits i anspråk för att täcka aktiebolagets skulder. Hon har därför fordringar mot konkursboet till motsvarande belopp. Även om hon inte skulle få någon utdelning i konkursen påverkas MÖ ändå av beslutet eftersom hon riskerar att iklädas personligt betalningsansvar för mycket höga belopp, preliminärt ca 20 miljoner kr. Utdelningsförslaget berör uppenbart hennes rätt och hon kan därför inte anses sakna talerätt i fråga om arvodet till konkursförvaltaren eller i fråga om fastställande av utdelningsförslaget.

AW har vitsordat att MÖ har ställning som oprioriterad fordringsägare i konkursen men har anfört att hon inte berörs av utdelningsförslaget och att hovrättens skäl till avvisningsbeslutet är riktiga.

Av allmänna rättsgrundsatser följer att den som överklagar en dom eller ett beslut skall ha ett rättsligt intresse av att få ändring i avgörandet, vilket innebär att domen eller beslutet från rättslig synpunkt skall innebära en nackdel för klaganden och att det yrkande som klaganden framställer på objektiva grunder skall kunna sägas vara till klagandens förmån. Ingen kan sägas ha klagorätt beträffande ett beslut, om han eller hon inte under några omständigheter kan ha ett klagointresse beträffande beslutet (se Fitger, Rättegångsbalken, s. 52:10 f.).

När det gäller beslut om konkursförvaltares arvode finns det inte, bortsett från 16 kap. 8 § första stycket konkurslagen om tillsynsmyndighetens rätt att överklaga, några bestämmelser om rätten att överklaga ett sådant beslut. I litteraturen har uttalats att envar borgenär, vars rätt är beroende av arvodesbeslutet, torde ha rätt att överklaga detta (se Welamson—Mellqvist, Konkurs, 10 uppl. 2003, s. 214).

När det gäller beslut om utdelning stadgas i 16 kap. 6 § andra stycket konkurslagen att sådana beslut får överklagas endast av den som i rätt tid har framställt invändning mot utdelningsförslaget eller, om rätten beslutar att fastställa utdelning som avviker från förslaget, den vars rätt påverkas av ändringen. Detta skall dock inte utläsas som att var och en som framställer invändning mot beslutet om utdelning också har rätt att överklaga detsamma. Utgångspunkten bör i stället även i detta fall vara att klaganden skall ha ett rättsligt intresse av att få sin sak prövad. Bestämmelserna i 16 kap. 6 § andra stycket konkurslagen kan sedan inskränka denna krets av taleberättigade.

I hovrätten anförde MÖ omständigheter av innebörd att hennes privatekonomi påverkades av konkursen. Med hänsyn till vad MÖ framförde har skäl förelegat att inte utan vidare avvisa MÖs överklagande på den av hovrätten angivna grunden. Hovrätten hade i stället bort klarlägga på vilket sätt MÖ ansåg sig berörd av beslutet om fastställande av arvode och utdelning. Att hovrätten avvisade

överklagandet utan att vidta sådana förberedande åtgärder utgjorde ett rättegångsfel (jfr NJA 2000 C 51).

För att ett avgörande skall undanröjas enligt grunderna för 50 kap. 28 § och 55 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken krävs att det rättegångsfel som har förevarit kan antas ha inverkat på målets utgång. När det, såsom i förevarande fall, är fråga om ett fel som innebär att en från rättssäkerhetssynpunkt väsentlig regel åsidosatts är presumptionen att felet har haft sådan inverkan. För att denna presumption skall kunna brytas fordras att det föreligger positivt stöd för antagandet att utgången i det konkreta fallet skulle ha blivit densamma även om rättegångsfelet inte hade förekommit (se NJA 2001 s. 731).

Ett arvodesbeslut och ett beslut om fördelning av utdelningsbara medel kan ha betydelse inte bara för de vid konkursutbrottet befintliga borgenärerna utan även för den som ställt säkerhet för konkursgäldenärens skulder. Om den säkerhet som ställts tas i anspråk av en av konkursborgenärerna, får den som ställt säkerheten en fordran mot konkursboet och därmed ställning av borgenär. I det fall den som ställt säkerheten har gjort detta till förmån för en borgenär som åtnjuter förmånsrätt i konkursen kommer i regel regressfordran i åtnjutande av förmånsrätten i motsvarande mån som säkerheten har tagits i anspråk (3 § förmånsrättslagen [1970:979]). Även om en löftesman inte infriat sin borgen eller om den säkerhet som ställts inte har tagits i anspråk synes ställningen i konkursen för den som ställt säkerhet därför vara att jämställa med en borgenärs. Han eller hon bör således äga rätt att överklaga besluten om dessa kan inverka på omfattningen av betalningsansvaret för konkursbolagets skulder eller om besluten på annat sätt berör hans eller hennes rätt. Om det däremot står klart t.ex. att de utdelningsbara medlen i en konkurs endast förslår till betalning av vissa prioriterade fordringar kan en borgenär vars fordran är oprioriterad inte anses ha ett rättsligt intresse av

att få ett beslut om fastställande av arvode och utdelningsförslag prövat, såvida inte andra särskilda omständigheter föreligger för ett sådant intresse.

Enligt konkursbouppteckningen uppgick konkursbolagets skulder vid konkursutbrottet till 20.532.032 kr varav drygt 18 miljoner kr var prioriterade. I konkursbouppteckningen finns antecknat att konkursbolaget hade en oprioriterad skuld till MÖ som enligt bokföringen uppgick till 563.125 kr. Det står klart att en ändring av arvodesbeslutet således inte skulle kunna medföra att MÖ erhöll utdelning i konkursen för sin oprioriterade fordran. Hon har som innehavare av denna fordran inte något klagointresse, varför hovrättens fel inte kan antas ha inverkat på målets utgång.

Av utredningen i målet framgår emellertid också att MÖ har ställt säkerheter för konkursbolagets skulder i form av personlig borgen och fastighetspant. Säkerheterna har ställts till förmån för i vart fall en borgenär med prioriterad fordran som enligt utdelningsförslaget inte får full utdelning i konkursen, varför omfattningen av hennes personliga betalningsansvar berörs av arvodesbeslutet och beslutet om fastställande av utdelningsförslaget. MÖ har därmed ett rättsligt intresse av att få en ändring av avgörandet. Något annat hinder mot talerätt mot tingsrättens avgörande föreligger inte (jfr NJA 1972 s. 565). Det föreligger sålunda inte något positivt stöd för att bryta presumtionen att rättegångsfelet har inverkat på utgången. Hovrättens avvisningsbeslut skall således undanröjas och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt handläggning.

Enligt 13 § första stycket rättshjälpslagen (1996:1619) får rättshjälp inte beviljas den som är eller har varit näringsidkare i en angelägenhet som har uppkommit i näringsverksamheten, om det inte finns särskilda skäl med hänsyn till verksamhetens art och begränsade omfattning, hans eller hennes ekonomiska och personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt. I målet är fråga om en ange-

lägenhet som uppkommit i MÖs näringsverksamhet. Särskilda skäl för att ändå bevilja rättshjälp föreligger inte. MÖs ansökan skall därför lämnas utan bifall.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Thorsson, Lundius, Dahllöf, Lindeblad och Calissendorff (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Kramer